

Useimmat epilepsiaa sairastavat eivät tarvitse ensiapulääkkeitä

Kuva: Tomi Leporinne

Pitkittyneen epileptisen kohtauksen käypä hoito-suositus on päivitetty 12.10.2009 ja on kaikkien luettavissa <http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksentaytaartikkeli/tunnus/hoi50030>. Suositukseen päivitettiin myös ensiapulääkkeiden käyttö. Nykyisin on mahdollista käyttää kotona tai esimerkiksi hoitokodeissa pitkittyneisiin kohtauksiin ennalta käsin potilaalle reseptillä määrättyä diatsepaamia peräruiskeena (Stesolid®) tai midatsolaamia posken limakalvolle annettavana liuksena (Epistatus®, erityisluvalla). Maalikkooauttaja voi antaa näitä lääkkeitä saatuaan ohjausta lääkkeen annosta ja tilanteissa, joissa kunkin potilaan kohdalla on ennalta hoitavan lääkärin kanssa sovittu, millainen tilanne edellyttää kohtauslääkkeen käyttöä. Näin ollen lääkkeen antajia ovat pääasiallisesti lasten vanhemmat, muut aikuiset perheenjäsenet ja hoitokotien, palvelutalojen, erityiskoulujen tms. henkilökunta. Lääkkeitä ei tule käyttää, jos kohtaus menee ohi itseltään, sillä tuolloin lääkkeen käyttö vain pidentää toipumisaikaa eikä siitä ole hyötyä.

Ensiapulääkkeitä ei tule lainkaan määrätä henkilöille, joilla epilepsia pysyy lääkkeillä hyvässä hoitotasapainossa tai potilas on käytännössä kohtaukseton. Tällaisessa tilanteessa ei ole mielekästä varautua kotona lääkkeiden käyttöön, saati sitten miettiä työpaikalla, koulussa tai harrastuksissa lääkkeiden antoa. Päinvastoin tarpeettomasti määrätty ensiapulääkkeet saattavat johtaa vain turhaan huoleen ja rajoituksiin elämässä, jos yrittää ottaa aina huomioon ensiapulääkkeen saatavuuden ja opettaa lähiympäristöään ensiapulääkkeen käyttöön. Esimerkiksi tavallisissa kouluissa aivan aiheellisesti on herännyt huolta lasten ja nuorten mukanaan kantamista lääkeaineista, jotka ovat väärin käsiin joutuessaan jopa vaarallisia. Opettajat ovat myös katsoneet, ettei heillä riittä resursseja lääkkeiden antoon ja koululaisten turvalliseen seurantaan mahdollisen lääkkeen annon jälkeen.

Suurin osa kouluista onkin nähtävä julkisina tiloina, joissa tavallinen kohtaus menee itsestään ohi levolla ja jos kohtaus pitkittyy, voi ottaa yhteyttä hälytyskeskukseen ja saada sitä kautta apua. Näin varsinkin taajaan asutuilla alueilla. Harvaan asutuilla alueilla voi yksilöllisesti sopia muita järjestelyitä, niiden harvojen henkilöiden kohdalla, joilla pitkittyneitä kohtauksia todella esiintyy.

Aikuisten kohdalla valitettavasti tarpeeton kohtauslääkkeiden määrääminen voi johtaa myös lääkkeiden väärinkäyttöön ja riippuvuusongelmiin. Diatsepaami ja midatsolaami ovat aineita, jotka helpottavat ahdistunutta oloa ja henkilö saattaa päätyä ottamaan niitä jo kohtauksen pelossa etukäteen ja vähitellen annokset suurenevaa huomaamatta ja riippuvuus on kehittynyt. Näin siis saattaa käydä jopa peräruiskeiden kanssa. Tablettimuotoisia tarvittaessa otettavia lääkkeitä ei epilepsiaan tulisi määrätä lainkaan.

Posken limakalvolle laitettavan Epistatus-lääkkeen tultua saataville on esiintynyt myös sekaannuksia siten, että Stesolid-peräruiskeita on tulkittu myös voitavan antaa posken limakalvolle, jota ei missään tapauksessa pidä tehdä. Suonensisäisesti pistettäviä injektio- ja posken limakalvolle pistettäviä ei myöskään kummastaakaan lääkkeestä pitäisi enää potilaille kirjoittaa. Diatsepaamista näin ei ole tarkoitettu missään vaiheessa tehtäväksi ja midatsolaamista se ei ole tarpeen, kun Epistatus on olemassa.

Ensiapulääkkeet ovat siis tärkeitä niille potilaille, joilla on toistuvia pitkittyneitä epileptisiä kohtauksia tavanomaisesta epilepsialääkityksestä huolimatta. Ensiapulääkitystä ei pitäisi käyttää silloin kun kohtaus menee itsestään ohi, sillä se pidentää toipumisaikaa. Ensiapulääkitys ei koskaan korvaa epilepsian muuta hoitoa. Tavotteena on tulla toimeen ilman ensiapulääkitystä, silloin kun se suinkin on mahdollista. Useimmat epilepsiaa sairastavat eivät tarvitse ensiapulääkkeitä.